

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗАХВОРЮВАНOSTІ В УКРАЇНІ

Опара Н.М.

*кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри безпека життєдіяльності*

Дударь Н.І.

завідувач лабораторії кафедри безпека життєдіяльності, викладач

Від професійних захворювань у світі щорічно гинуть понад два мільйони осіб. За даними Міжнародної організації праці (МОП), понад 86% усіх смертельних випадків на робочих місцях пов'язані не з травмами, а з професійними захворюваннями. У більшості країн – членів МОП точна статистика щодо профзахворювань відсутня. Більшість цих країн не мають статистичних даних, знань і досвіду для діагностики і визначення профзахворювань. Щороку у нас в країні реєструють від 6 до 7 тисяч профзахворювань поряд з традиційними фіксуються і нові профзахворювання, пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу та інформаційних технологій. Це хвороби кістково-м'язової системи, психічні розлади, що постійно зростають на фоні неефективних профілактичних заходів. У Європі синдром зап'ястного каналу у офісних працівників складає 59% від офіційно зареєстрованих профзахворювань. Рівень профзахворювань, що офіційно реєструється, це лише айсберг, «надводна частина» цифри не відображає дійсної кількості випадків.

Ховають їх всі, кожен – зі своїх міркувань. Це і побоювання працюючого втратити робоче місце, і не бажання власника підприємства платити більше у Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань (далі - Фонд), має місце незацікавленість самого Фонду до кінця розібратися в ситуації з профзахворюваннями.

Які ж шляхи подолання проблеми? У травні 2013 року Верховною Радою ухвалено, а напередодні Всесвітнього дня охорони праці Президентом було підписано закон «Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки». Програма передбачала фінансування на суму понад 220 млн. грн. Основні її заходи – відновлення вертикалі управління охороною праці в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування, відновлення промислової медицини, публікація щорічної доповіді про стан безпеки праці в Україні. Одним з ключових завдань є зменшення протиріччя між працею і капіталом. Роботодавцем потрібно довести, що їм вигідно мати здоровий трудовий потенціал.

Інститут медицини праці Національної академії медичних наук України спільно з Фондом створюють реєстр професійних захворювань. Фонд зацікавлений у збільшенні витрат на профілактичні заходи, але обов'язкова умова – ці заходи справді мають бути ефективними.

Федерація профспілок України ставить завдання перед профспілковими організаціями всіх рівнів щодо відновлення інституту громадських інспекторів. Одночасно Федерація розгорнула масове навчання з питань охорони праці представників профспілок, роботодавців і органів місцевого самоврядування. Гостро постало питання про відновлення системи санаторіїв-профілакторіїв.

Щорічно економіка України втрачає 4% ВВП через смерті та каліцтва працюючих на робочих місцях – це понад 60 млрд. гривень. В країні 5 мільйонів осіб працюють без оформлення трудових відносин. І в цьому секторі ніхто не підраховує, скільки працівників захворіло, а скільки отримало травми. Статистика профзахворюваності дуже сумна. Лише у 2012 році на виробництві загинуло 1237 чоловік, було зареєстровано 12,5 тисяч професійних захворювань. Сьогодні профзахворювання реєструються на пізніх стадіях, коли зворотній розвиток хвороби неможливий, реабілітація неефективна, тому суспільство і поповнюється особами з обмеженими фізичними можливостями. Роботодавці не виділяють кошти на виявлення захворювання і реабілітацію працівників, коли це ще можливо. Досить поширені випадки коли самі працівники приховують симптоми патології доти, доки не отримують компенсацію від держави за втрачену працездатність.

Проблеми професійного здоров'я ускладнюються тим, що нашаровуються на демографічну кризу, адже кількість працездатного населення в Україні постійно скорочується. Надзвичайно важливий інструмент щодо профілактики травматизму і профзахворювань – державне інспектування, як це передбачено конвенціями №81 і № 129 МОП. За даними Держкомстату, на 90% робочих місць у промисловості рівні шкідливих факторів значно перевищені, а на 7% робочих місць – перевищення більш ніж у 100 разів.

Порівняно з 1991 роком у країні у п'ять разів зменшилася кількість лікарняних ліжок, де обстежують і лікують профзахворювання. 84% профзахворювань реєструють у вугільній промисловості, за нею йдуть металургія і машинобудування. Переважають захворювання бронхо-легеневої системи, опорно-рухового апарату, сенсоневральна приглухуватість. Зафіксована велика кількість тяжкої праці і впливу на працівників високих температур, а це фактори раптової коронарної і мозкової смерті.

В Україні катастрофічна кількість випадків, коли рак не визнано професійним захворюванням, поряд з тим, що в обробній промисловості, сільському господарстві має місце значний вплив на працівників канцерогенних факторів.

Зростає рівень професійного туберкульозу, мають місце випадки професійного невизнання ВІЛ – інфікування.

Необхідно впроваджувати економічні стимули для роботодавців, щоб вони створювали здорові та безпечні умови праці. А роботодавці, в свою чергу повинні створювати стимули для працівників, щоб вони

додержувалися правил безпеки та гігієни на робочих місцях. Україні потрібна суттєво нова парадигма попередження профзахворювань, орієнтована на профілактику. Адже зміцнення національних програм з безпеки праці та охорони здоров'я важлива не лише для конкретних людей, але і для суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Журнал «Охорона праці» № 5 - 2013 ст. 8-9.